

บทบาทของพนักงานสอบสวนในของกลางคดีอาญา

พลตำรวจตรี ธรรมชัย แสงเสี้ยวโย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-580-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018100

I 156483A5

THE ROLE OF INQUIRY OFFICERS ON SEIZED ARTICLES

POLICE MAJOR GENERAL THAMACHAI SANGSAEYO

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-580-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของพนักงานสอบสวนในของกลางคดีอาญา
โดย	พลตำรวจตรี ธรรมชัย แสงเสงี่ยม
ภาควิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มรธา วัฒนะชีวะกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

ดร. ทวี
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. ทวี วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร. ประธาน
 ประธานคณะกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)
ดร. วีระพงษ์
 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส)
ดร. มรธา
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มรธา วัฒนะชีวะกุล)
ดร. ประสิทธิ์
 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล)
ดร. จิตติ
 กรรมการ
 (อาจารย์ จิตติ เจริญจำ)
ดร. สว่างชัย
 กรรมการ
 (พล.ต.ต. สว่างชัย ใจหาญ)

ธรรมชัย แสงเสงี่ยม : บทบาทของพนักงานสอบสวนในของกลางคดีอาญา (The Role of Inquiry Officers on Seized Articles) อ.ที่ปรึกษา : รศ. วีระพงษ์ บุญไพฑูริย์, ผศ. มุรธา วัฒนชีวะกุล, 170 หน้า. ISBN 974-581-580-2

สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่อาจถูกจำกัดโดยกฎหมายมหาชน เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายย่อมกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้รัฐจะต้องเคารพต่อสิทธิของมนุษย์ชน โดยต้องกำหนดขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ไว้เท่าที่จำเป็นตามนโยบายแห่งรัฐเท่านั้น

การยึดทรัพย์สินของบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์และความมั่นคงของรัฐในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดทางอาญา และถูกยึดมาใช้เป็นพยานหลักฐานในทางคดีเพื่อพิสูจน์ความผิด และเมื่อยึดมาแล้วย่อมเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ต้องปฏิบัติต่อทรัพย์สินที่ตกเป็นของกลาง ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องกำหนดขอบเขต ขั้นตอนและวิธีการในการเก็บดูแลรักษาทรัพย์สิน ตลอดจนการสิ่งคืนของกลางให้เหมาะสมและไม่เกิดความเสียหาย การให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้อย่างกว้างขวางและปล่อยให้ใช้ดุลพินิจดำเนินการเกี่ยวกับของกลางโดยลำพัง ย่อมจะเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนขึ้นได้ เมื่อเกิดความเสียหาย ก็ย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อื่นด้วย

เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับของกลางในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนและสมบูรณ์เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องและเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากอำนาจหน้าที่มีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งในหลักทั่วไปแล้ว การบังคับใช้กฎหมายนั้น จะต้องให้เกิดความสงบเรียบร้อยเป็นธรรม และให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน รวมทั้งเจ้าพนักงานของรัฐให้มากที่สุด ผู้เรียบเรียงได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมาย รวมตลอดถึงข้อบังคับและระเบียบอันเป็นแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับของกลางให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติกร พ.จ.จ. [Signature]
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา [Signature]
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม [Signature]

C071163 : MAJOR LAW

KEY WORD : SEIZED ARTICLES

THAMMACHAI SANGSAEYO : THE ROLE OF INQUIRY OFFICERS ON SEIZED ARTICLES. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. VIRAPHONG BOONYOPART, ASST.PROF. MURATHA WATANACHEEVAKUL, 170 PP. ISBN 974-581-580-2

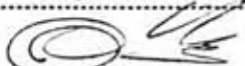
The right in individual property must be protected under the constitutional law. However, it may be subject to the restrictions of administrative law by reason of public order. Therefore, it may be inevitable that legal measures interfere with the right of individual property, provided that state has to abide by human rights by providing its officials as much authority as necessary, in accordance with the policy of state.

As to the seizure of individual property which state considers necessary to issue legal measures to protect its interest and security when that property is involved in an offence and is seized to be an evidence in the case, it is an obligation of state officials to keep it under control. In practice, there must be legal provisions regulating the scope and method of keeping as well as returning such property appropriately and without any damage. To give state officials much power and to let them have a lot of discretion in administering such property alone can cause damage to the case and the officials must be responsible for their wrong doing.

Since the law concerning the property used in or connected with an offence is now not clear and efficient enough, there are many problems and obstacle to implement such law in this aspect, because, as a general principle, the application of law is to establish and maintain peaceful public order and justice and to protect public interest and state officials as much as possible. I, therefore, suggest that the provisions of law, rules and regulations concerning the administration of such property be revised to be more appropriate and just.

ภาควิชานิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์
ปีการศึกษา2534

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ประสบความสำเร็จจากบรรดาอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้เขียนทั้งในด้านการศึกษา การวิเคราะห์ วิจัย และการค้นคว้า รวมตลอดถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โมวิลกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัฒนชีวะกุล ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นที่ปรึกษา และดูแลการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ตั้งแต่การเสนอหัวข้อ วิทยานิพนธ์ การสอบเค้าโครง การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการตรวจแก้ไขความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลงด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์ พลตำรวจตรี สุวัชชัย ใจหาญ อันเป็นผู้ที่ผู้เขียนเคารพรัก ซึ่งเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ทางการศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่มาโดยตลอด รวมทั้งได้ให้คำแนะนำในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้เขียนได้รับความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นในการทำ วิทยานิพนธ์

ในด้านการวิเคราะห์ เปรียบเทียบปัญหากฎหมายและแนวความคิด ผู้เขียนได้รับความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ จิตติ เจริญง่า และ อาจารย์ กนก อินทร์ทรัพย์ ที่ได้ช่วยชี้แนะ ทำให้ผู้เขียนจัดทำวิทยานิพนธ์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างมาก จาก คุณบรรณา วังวิวัฒน์ และ ร้อยตำรวจเอก โชคชัย สิทธิผลกุล ที่ได้สละเวลาช่วยเหลือค้นคว้า รวมทั้งแปลเอกสารวารสารและตำราต่างประเทศ ทำให้ผู้เขียนได้รับความสะดวกรวดเร็ว และมีความเข้าใจที่ถูกต้องอีกด้วย

ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อทุก ๆ ท่านที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนประสบความสำเร็จลงสมความมุ่งหวัง

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเกิดประโยชน์ขึ้นในด้านใดก็ตาม ผู้เขียนขอกราบมอบให้เป็นกตเวทิตาแก่ บุพการี บิดามารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณที่ผู้เขียนเคารพรักทุกท่าน และบรรดาผู้แต่งตำรา หรือบทความต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้ศึกษาค้นคว้า รวมถึงสถาบันการศึกษา ทุกแห่งที่ก่อให้เกิดความรู้แก่ผู้เขียน หากมีข้อบกพร่องผิดพลาด ผู้เขียนขอรับไว้เพื่อนำไปเป็น ความรู้และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

พลตำรวจตรี ธรรมชัย แสงเสงี่ยม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.4 วิธีการศึกษา	5
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 แนวความคิดและวิวัฒนาการของหลักกฎหมาย เกี่ยวกับยี่ดทรัพย์สิน	8
2.1 สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ...	8
2.1.1 ตามหลักสากลทั่วไป	8
2.1.2 ตามหลักกฎหมายและคำรัฐธรรมนูญของประเทศไทย	11
2.1.3 ข้อจำกัดสิทธิของบุคคล เกี่ยวกับของกลางที่ใช่ เป็น	
พยานหลักฐานในทางคดี	14
2.2 แนวความคิดและหลักกฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์ของกลางใน	
ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย	27
2.2.1 กฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์ในประเทศสหรัฐ	
อเมริกา	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

2.2.2	กฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์ในประเทศ	
	ออสเตรเลีย	38
3	หลักกฎหมายและวิธีการในการยึดทรัพย์ของกลาง	44
3.1	หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	44
3.1.1	ของกลางตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	46
3.1.2	หลักและวิธีการยึดทรัพย์ของกลางตามกฎหมายพิเศษ ..	50
3.2	หลักและวิธีการยึดทรัพย์ของกลาง	64
3.2.1	เหตุแห่งการยึดทรัพย์	64
3.2.2	ลักษณะของทรัพย์ที่ทำการยึด	70
3.2.3	ผู้มีอำนาจในการยึด	73
3.2.4	วิธีการยึด	74
3.2.5	ผลของการยึดทรัพย์ของกลาง	82
4	ปัญหาเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญา	88
4.1	ปัญหาการดำเนินการยึดทรัพย์ในคดีอาญา	88
4.1.1	การยึดของกลาง	89
4.1.2	การเก็บและดูแลรักษาทรัพย์ของกลาง	90
4.1.3	การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ของกลาง	92
4.2	ปัญหาการขอคืนของกลาง	94
4.2.1	ปัญหาการขอคืนของกลางในชั้นพนักงานสอบสวน	96
4.2.2	ปัญหาการขอคืนของกลางในชั้นพนักงานอัยการ	106
4.2.3	ปัญหาการขอคืนของกลางในชั้นศาล	107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 การขอคืนของกลางในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ	108
4.3.1 การขอคืนของกลางในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติ แร่ พ.ศ.2510	109
4.3.2 การขอคืนของกลางในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติ วิทยุคมนาคม พ.ศ.2498	115
4.3.3 การขอคืนของกลางในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ.2522	116
4.4 ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและ เจ้าพนักงาน	120
4.4.1 ปัญหาความขัดแย้งในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน และ เจ้าพนักงาน	120
4.4.2 ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง เจ้าพนักงานของรัฐ	125
4.4.3 ปัญหาความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและ ผู้เกี่ยวข้อง	130
4.4.4 ปัญหาการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของเจ้า พนักงานและประชาชน	130
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	135
5.1 บทสรุป	135
5.2 ข้อเสนอแนะ	141
บรรณานุกรม	148
ภาคผนวก	152
ประวัติผู้เขียน	171